

Dziwna historia ratusza

W 2010 roku gostyński ratusz obchodzić będzie stulecie. Czy była to pierwsza i jedyna siedziba gostyńskich władz miejskich?

Dość powszechne jest przekonanie, że przed 1910 rokiem nie istniał budynek o takim przeznaczeniu. Opinia ta opiera się na wnioskach badaczy-regionalistów w dwudziestolecu międzywojennym. Władysław Stachowski zauważa, że, o ile w innych miastach często wspomina się o ratuszu, w księgach gostyńskich najczęściej występuje określenie „przed urzędem i aktami burmistrzowskimi”. Na pewno nie ma też ratusza na mapie pożaru z 1811r. Czy jednak wcześniej i później też go nie było? Moim zdaniem, taka sytuacja jest wysoce nieprawdopodobna.

Aż do XIX wieku większość budynków w Gostyniu była drewniana. W 1792 roku na 200 domów tylko jeden był murowany. Miasto doświadczało również szeregu pożarów - w XVIII wieku kościół Świętego Ducha płonął dwa razy. Istniała więc możliwość, że budynek magistratu mógł również paść ofiarą pożaru. Władysław Janiak, przedstawiając spór z 1602 roku, przytacza protokół, w którym czytamy: „Burmistrz z Radą Miasta Gostynia wezwawszy przed rząd wszystkich przysiężnych, którzy do Ratusza należą, naczął ich przepytwać wszystkich (...)”. Zapis ten potwierdza więc istnienie w XVII wieku budynku magistratu. Kilka wzmianek o ratuszu pojawia się także w początkach XVIII wieku. Wy-

mienia się w księgach miejskich - kara „pod nieschodzeniem z ratusza”. W innym miejscu, jako jeden z wydatków, podaje się koszty wykonania kluczy do ratusza. W drugiej połowie XVIII wieku brak jednak wzmianki o siedzibie magistratu. Bardzo prawdopodobne zatem, że to właśnie nawiedzający często w XVII wieku pożar strawił ratusz.

W drugiej połowie XVIII wieku zachował się jednak tylko jeden zapis dotyczący budynku magistratu. Przejeżdżający przez Gostyń w 1791 roku filozof niemiecki Jan Gottlieb Ficht, zanotował: „W środku rynku stoi drewniana, czworoboczna buda z wieżą, również drewnianą, zwana ratuszem...”. Według Władysława Kołomłockiego nie był to jednak budynek magistratu, lecz szopa pożarnicza. Pod koniec XVIII wieku w aktach miejskich pojawiły się wpisy wskazujące, że magistrat zmuszony był wynajmować pomieszczenie na sesje. W dniu 13 stycznia 1797r. wynajęto „izbę sesyjną” od rzeźnika Jana Ostrowskiego za 5 dukatów (15 talarów) rocznie. Pomieszczenie znajdowało się w rynku od frontu. Prawdopodobnie więc ratusz istniał tylko do połowy XVIII wieku.

Gdzie jednak znajdował się pierwszy gostyński ratusz? Inny przedwojenny regionalista - Władysław Stachowski wysunął hipotezę, że w Gostyniu

ratusz nie znajdował się, jak w przypadku większości miast, na środku rynku, lecz na jednej z bocznych jego ścian. Ponieważ strona północna była zabudowana, według Stachowskiego, prawdopodobne jest, że dawny ratusz stał w miejscu obecnego. Moim zdaniem nie jest to możliwe. Drewniany budynek magistratu zapewne nie leżał w miejscu obecnego ratusza, gdyż... nie byłby wówczas w rynku. Dzisiejszy ratusz znajduje się na terenie wolnej działki pomiędzy nr 13 i 83. Leżałby więc przy jednej z przylegającej do rynku ulicy. Dopiero po pożarze w 1811 roku, ten najważniejszy plac miasta uległ powiększeniu w wyniku likwidacji jednej z uliczek.

Największy kataklizm, który dotknął Gostyń - pożar w 1811r, kiedy spaleni uległo 25 % miasta, przyczynił się do uporządkowanej i administrowanej odgórnie akcji odbudowy. Dzięki tym działaniom pozostała mapa miasta sprzed pożaru opracowana przez Władysława Kołomłockiego. Nie ma na niej jednak ratusza, czy działki miejskiej przylegającej do rynku. Czyli pierwszy ratusz musiał stać na środku rynku. W centralnym punkcie rynku znajduje się jakiś obiekt, który Kołomłocki określił jako szopa pożarnicza. Wydaje się to dziwne, że w centralnym punkcie miasta, stawiać pomieszczenie tak mało

reprezentacyjne. Być może rację miał niemiecki filozof, widząc w tym miejscu ratusz, a właściwie jego pozostałości.

Nie zachowały się jednak informacje dotyczące siedziby Magistratu w XIX wieku. Nie wydaje się jednak możliwe, że miasto takie jak Gostyń miało nie posiadać ratusza aż do 1910 roku. Na informację w sprawie budynku siedziby władz miejskich natknąłem się w raporcie członka krobskiego objazdu Krotoszyńskiej Komendy Obwodowej 5-tej Brygady Żandarmerii Kriebiera z 1861 roku w związku ze sprofanowaniem pruskiego godła. Mowa w nim o „(...) budynku Królewskiej Powiatowej Delegacji Sądowej przy tutejszym domu magistrackim”. Opisujący w latach trzydziestych to zajście Władysław Stachowski wspomina o „starym ratuszu”. Podaje również, że cukiernik Leopold Barwicki mieszkał naprzeciw ratusza, obecnie w domu Jana Łagodzińskiego. Stachowski opierał się na ustnych przekazach mieszkańców Gostynia. Dom Łagodzińskiego zbudowano na przełomie wieków. Zachowało się nawet zdjęcie części rynku zanim powstał ten okazały budynek (dziś apteka na skrzyżowaniu z deptakiem). Czy więc dom cukiernika Barwickiego znajdował się naprzeciw ratusza ówczesnego, czy obecnego? Dziś trudno jednoznacznie od-

powiedzieć na to pytanie. Pownona informacja o ratuszu w Gostyniu pojawia w 1864 roku w związku z aresztowaniem gen. Michała Heidenreicha. Dziennik Poznański podał, że umieszczono go w gostyńskim areszcie pod ratuszem. W Kronice Gostyńskiej z 1933 roku zamieszczono zdjęcie z podpisem: „Dawny ratusz, sąd i więzienie w Gostyniu”.

Pogląd, że obecny ratusz powstał na bazie istniejących budynków potwierdza również inna informacja. Ksiądz Stanisław Szymański pisząc o pewnym dokumencie sądownictwa gostyńskiego, podaje, że „Akta Civitatis Gostineusis” przechowywane są w archiwum parafialnym „(...) od czasu przebudowy ratusza przez Niemców” (pisownia oryginalna). Potwierdza to teorię, że dzisiejszy gmach ratusza powstał z przebudowy, a nie jak sądzono od podstaw. Potwierdzają to również niedawno znalezione pocztówki z Gostynia, gdzie widać trzy przylegające do siebie budynki. Dom od strony ulicy Kościelnej (dziś Jana Pawła II) powstał prawdopodobnie w drugiej połowie lat osiemdziesiątych XIX wieku. Znajduje się on zresztą na prywatnej działce oznaczonej według mapy sporządzonej przez Kołomłockiego numerem 83.

Grzegorz Skorupski

R E K L A M A

NAJTAŃSZE OKNA, DRZWI I GRZEJNIKI

ZEWNETRZNE PCV/ALU

C7

699,-

A3

499,-

2004

999,-

ZEWNETRZNE STALOWE

z kołnierzem uszczelniającym 780 x 1180mm

749,-

OKNO DACHOWE

OKPOL

249,-

GRZEJNIKI panelowe

22/800-1000 mm

IMPOL
www.impolsc.pl

64-111 Lipno, ul. Powstańców Wlkp. 5, tel. 0-65 534 09 90, 0-603 604 000
 63-800 Gostyń, ul. Wrocławska 150, tel. 065 572 20 65, 0-603 681 586
 64-234 Przemęt, ul. Powstańców Wlkp. 59, tel. 065 549 72 90
 64-330 Opalenica, ul. Wyzwolenia 11, tel. 061 447 84 58

GABINET STOMATOLOGICZNY

Marta i Mikołaj Brzóskowscy S.C

63-820 Piaski, ul. Gostyńska 11

tel. (0-65) 571 92 31, kom. 0 696 023 965,

fax. (0-65) 571 90 89

ZAPRASZAMY DO SKORZYSTANIA Z NASZYCH USŁUG, ZAPEWNIAMY:

- pełną diagnostykę, Rtg,
- pełen zakres usług
- kamerę wewnątrzustną
- możliwość zakupu
- nowoczesny gabinet
- akcesoriów do higieny
- lokal klimatyzowany
- jamy ustnej

GODZINY PRZYJĘĆ:

Poniedziałek - 9.00-14.00, 16.00-21.00

Wtorek - 9.00-14.00, 16.00-21.00

Czwartek - 14.00-21.00,

Piątek - 9.00-14.00, 16.00-21.00

Sobota - po wcześniejszym indywidualnym uzgodnieniu terminu

